

Chapter: 10

Q.1 दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडून लिहा

3

- 1 स्वा. सावरकर यांनी ..... ही क्रांतिकारकांची गुप्त संघटना स्थापना केली.
अ. मित्रमेळा ब. माझी जन्मठेप क. अनुशीलन समिती ड. इंडिया हाऊस.

Ans स्वा. सावरकर यांनी **मित्रमेळा** ही क्रांतिकारकांची गुप्त संघटना स्थापना केली.

- 2 इंडिया हाऊसची स्थापना ..... यांनी केली.
अ. पं. श्यामजी कृष्ण वर्मा ब. लॉर्ड हार्डिंज क. रास बिहारी ड. मादाम कामा.

Ans इंडिया हाऊसची स्थापना **पं. श्यामजी कृष्ण वर्मा** यांनी केली.

- 3 पंजाबमध्ये ..... यांनी सरकारविरोधी उठावाचे आयोजन केले.
अ. पं. श्यामजी कृष्ण वर्मा ब. मादाम कामा क. सचिंद्रनाथ संन्याल ड. रामसिंह कुका

Ans पंजाबमध्ये **रामसिंह कुका** यांनी सरकारविरोधी उठावाचे आयोजन केले.

Q.2 दिलेली संकल्पनाचित्रे पूर्ण करा.

2

क्रांतिकारक	संघटना
i.	अभिनव भारत
ii. बारीद्रकुमार घोष	अनुशीलन समिती
iii. चंद्रशेखर आझाद	.....

क्रांतिकारक	संघटना
i. स्वा. विनायक दामोदर	अभिनव भारत
ii. बारीद्रकुमार घोष	अनुशीलन समिती
iii. चंद्रशेखर आझाद	काकोरी कट

Q.3 पुढील विधाने सकारण स्पष्ट करा.

6

- 1 चाफेकर बंधुनी रॅडचा वध केला.

Ans i. सन १८९७ साली पुण्यात प्लेगच्या साथीचा बंदोबस्त करताना प्लेग कमिशनर रॅड याने जुलूम जबरदस्ती केली.
ii. त्याचा बदला म्हणून दामोदर व बाळकृष्ण या चाफेकर बंधूंनी २२ जून १८९९ रोजी रॅडचा वध केला.

- 2 भगतसिंग व बटुकेश्वर दत्त यांनी मध्यवर्ती विधीमंडळात बॉम्ब फेकले.

Ans i. नागरी हक्कांची पायमल्ली करणारे दोन विधेयके सरकारने मध्यवर्ती विधीमंडळात दाखल केली होती.
ii. त्यांचा विरोध करण्यासाठी भगतसिंग व बटुकेश्वर दत्त यांनी विधीमंडळात बॉम्ब फेकले.

- 3 खुदीराम बोस यांना फाशी देण्यात आली.

Ans i. १९०८ साली खुदीराम बोस व प्रफुल्ल चाकी या अनुशीलन समितीच्या सदस्यांनी किंग्जफोर्ड या न्यायाधीशाला ठार करण्याची योजना आखली.
ii. परंतु ज्या गाडीवर त्यांनी बॉम्ब टाकला ती गाडी किंग्जफोर्डची नव्हती.
iii. या हल्ल्यात गाडीतील दोन इंग्लिश स्त्रिया मृत्यूमुखी पडल्या.
iv. इंग्रजांच्या हाती सापडू नये म्हणून प्रफुल्ल चाकी यांनी स्वतःवर गोळी झाडली.
v. खुदीराम बोस पोलिसांच्या हाती लागले फाशी देण्यात आली.

Q.4 पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

6

- 1 चितगाव शस्त्रावरील हल्ल्याचा वृत्तांत लिहा.

Ans i. सूर्यसेन हे बंगालमधील चितगाव येथील क्रांतिकारी गटाचे प्रमुख होते.
ii. त्यांनी आपल्या भोवती अनंत सिंग, गणेश घोष, कल्पना दत्त, प्रीतीलता वडडेदार अशासारख्या निष्ठावान क्रांतिकारकांची फौज गोळा केली.
iii. त्यांच्या सहाय्याने चितगाव येथील शस्त्रागारावरील हल्ल्याची योजना सूर्यसेन यांनी आखली.

- iv. योजनेप्रमाणे १८ एप्रिल १९३० रोजी क्रांतिकारकांनी चितगावमधील दोन शस्त्रागारांतील शस्त्रारणे ताब्यात घेतली.
- v. टेलिफोन व टेलिग्राफ यंत्रणा त्यांनी तोडून शकली आणि संदेशवहन यंत्रणा ठप्प करण्यात यश मिळाले.
- vi. त्यानंतर त्यांनी ब्रिटिश फौजांशी रोमहर्षक लढत दिली.

2 स्वा. सावरकरांचे सशस्त्र क्रांतीतील योगदान स्पष्ट करा.

- Ans**
- i. सन १९०० मध्ये स्वातंत्र्यवीर विनायक दामोदर सावरकर यांनी नाशिक येथे मित्रमेळा ही क्रांतिकारकांची गुप्त संघटना स्थापन केली.
  - ii. १९०४ साली याच संघटनेला 'अभिनव भारत' असे नाव देण्यात आले.
  - iii. उच्च शिक्षण घेण्याच्या निमित्ताने सावरकर इंग्लंडला गेले.
  - iv. तेथून त्यांनी अभिनव भारत संघटनेच्या भारतातील सदस्यांनी क्रांतिकारी वाडःमय पिस्तुले इत्यादी साहित्य पाठवण्यास सुरुवात केली.
  - v. त्यांनी जोसेफ मॅझिनी या प्रसिद्ध इटालियन क्रांतिकारकाचे स्फूर्तिदायक चरित्र लिहिले.
  - vi. १८५७ चा उठाव हे पहिले भारतीय स्वातंत्र्ययुद्ध होते असे प्रतिपादन करणारा '१८५७ चे स्वातंत्र्यसमर' हा ग्रंथ त्यांनी लिहिला.

